

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

XM2020/18

Tillie Martinussen

1. april 2020 – 1. behandling

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx om ændring af landstingsforordning om civile foranstaltninger mod smitsomme sygdomme. (Udvidelse af foranstaltninger til at forebygge og inddæmme smitte samt sikring af kapacitetsmæssige ressourcer m.v.)

(Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet)

Kære medmennesker, kære tilhørere, kære kollegaer her i Salen:

Aldrig før i nyere tid, har vi i Grønland stået overfor så vanskelig en situation som vi gør i dag.

Vi står overfor en helt ubegribelig sygdom, og en helt surrealistisk situation der dag for dag udfolder sig i verden. Lande lukkes ned, flytrafikken er forstummet, vores globale forbundethed er nu pludselig omlagt fra rejser og oplevelser til vidensdeling og forskning på tværs af lande.

Billedet af denne nye virus; Covid.19, skifter hele tiden, muterer, ændres, og hvad der var sikkert i går, er usikkert i dag. Dette står vi overfor, og derfor har vi nu denne samling.

Heldigvis er vi enige om, at alt andet ryddes af bordet for en stund, og samarbejde må vi få på plads, så hurtigt som muligt, uanset hvor forskelligt vi tænker. Alle input er lige værdifulde, og nødvendige.

Det skal vi huske i dag, mens vi behandler dette lovkompleks. Der skal være plads til forhandling.

Uanset hvordan vi ellers havde det inden pandemien, så presser denne sygdom os alle sammen, hver dag en lille smule. Især os Nuummiuttere i lockdown, er pressede på vores hverdag, nerver og vaner.

Det kan vi ikke lovgive os ud af.

Vi får i stedet alle sammen serveret vort samfund og dets mennesker, helt tæt på. Det bedste i menneskene, og det værste i vore systemer blotlægges i denne tid.

Bygd som by, som ældre, som ung, som syg som rask. Vi er alle i samme båd, og vi er nødt til at komme igennem denne situation, sammen.

Samarbejdspartiet tror på, at håb overvinder frygt, kærlighed trumfer afstand, omsorg vinder over egoisme, og viden skal træde i stedet for tomrum. Et tomrum mange føler i dag, og de sidste par uger, hvor vi – ligesom resten af verden – pludselig, og i hastig fart, skal forholde os til en usynlig trussel for vort helbred. Det er meget at skulle forstå.

Vi ser også revnerne i vort samfund, og skal lige pludselig forholde os til både frygt, egoisme, ensomhed, udsathed, hjemløshed, vold, og misbrug på en helt anden praktisk måde end før. Det er måske meget sundt, at vi skal se med friske øjne på, hvad der virkelig sker for nogle af vore medborgere i hverdagen. Alle de skjulte ting, bag 4 vægge, som vi har tabubelagt, og som vi ikke ved hvad vi skal gøre ved. Det skal vi forholde os til nu.

Men også de smukkeste ting, vi har taget for givet; sammenholdet, venligheden, nærheden, kærlighed og en iboende omsorg og stille empati og sympati med medmennesker vi ikke engang kender, blotlægges i denne tid.

Hele verden, og hele vort samfund, er ramt af dette.

Vi hilser på afstand, og må stå model til en kollektiv bekæmpelse af vore allermest grundlæggende instinkter i hårde situationer, som den vi står i nu:

At bekæmpe stress og frygt, ensomhed og udsathed med nærhed, kærlighed, kram, kys, holden i hånden og hænder på skuldrene, berøring, åndedræt tæt på vores, at være tæt med mennesker vi holder af.

**SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET**

Når ordene ikke længere rækker, kan vi ikke bygge bro over det usagte med en berøring, et kys, et kram eller en hånd på skulderen. Vi må undvære at lave mad til nogle af dem vi holder af, undvære at samles med venner og familie på vanlig måde; at høre til på den måde vi er vant til.

Omsorg, kærlighed, empati, og den korteste afstand til andre mennesker; en berøring, kan vi ikke anvende i denne situation til at trøste, til at række over det ordløse, og vise at vi elsker, at vi forstår. Det kan bringe en smitte med sig, at elske dem vi elsker. Hvor er det uretfærdigt. Og uforståeligt.

Vi opfinder nye måder at være sammen på, men opdager pludselig hvor fattigt det føles i forhold til.

Tillid imellem os alle, er altafgørende i disse dage. Tillid til myndighederne er altafgørende. Kommunikation, informationsdeling og grundig vejledning og beredskab er helt afgørende for at hele samfundet kommer fornuftigt igennem de næste mange uger, måneder og år.

Men vi skal også tænke på, hvilket samfund vi vil vende tilbage til, og hvor vi er i faserne omkring Covid-19. Er vi endnu i krise? Det er vel endnu ikke en epidemi vi står i. Så har vi brug for den samme værktøjskasse som Danmark har? Det er enkelte spørgsmål vi har.

Er alle organisationer blevet spurgt om, hvad de har brug for, når vi taler lockdown i Nuuk?

Nuuk handelsstandsforening er vist ikke blevet inviteret til forhandlinger, selv om den her lockdown rammer dem allerhårdest. Det er vigtigt at vi får ALLE med, især os der er i lockdown.

Det private erhvervsliv må og skal reddes i denne tid, der skal være et levende samfund at vende tilbage til, når denne situation er ovre, et væld af muligheder, og så mange jobs som overhovedet muligt må reddes.

Den her sygdom er svær at forstå, men vi må begynde at forstå, at hvis én er tankeløs og udsættes for smitte, så er vi alle udsat for fare. Og økonomisk skal vi virkelig også sætte ind nu, for at redde vore virksomheder.

Det er dette som Covid-19 stærkt belyser, og tvinger os til at indse. Og kontrol kan man kun nå så langt med. Det større spørgsmål er, hvordan vi motiverer hinanden til at handle for alles bedste.

Det er ikke en nem opgave for nogen af os, at søge at forstå hvad vi står overfor, hvor længe det varer, og hvad 2. og 3. bølge der kan komme af denne pandemi, resulterer i.

Men vi er nødt til at gøre forsøget, og vi tænker bedst sammen – alle sammen.

Det kræver, at vi begynder at agere i stedet for at reagere, og at vi ikke opgiver at tænke langt frem.

Forudsætningen for, at behandle denne lovpakke, er faktisk, at det står klart for os alle hvad strategien er fremadrettet. Vi ønsker en strategi der er tydelig og gennemtænkt, som vi står reelt sammen om, og som er fleksibel og forståelig. En klar plan. Den skal vi ligge sammen.

Vi mener at følgende skal afklares i forbindelse med denne lovpakke og dens behandling:

1. Hvilken strategi vil vi som land følge?

Vores forslag er, og har hele tiden været:

> Mange og hyppige test, i en lang periode, indtil vacciner, medicin er tilgængelige, eller kurven kan flades ud.

> Strenge indrejseregler med mellemliggende karantæne ved indrejse, som må klares på hotel Kangerlussuaq eller andre steder, hvor der er mulighed for adskillelse og isolation, men også forsyninger og mad. Ved efterfølgende indrejse til byer og bygder, så skal der følges op med tests, som hele landet skal deltage i, så hyppigt som muligt. Vi tror det er den billigste måde at få kontrolleret udbruddet, på lang sigt, således at samfundet kan lukkes op hurtigt.

> Isolationsfaciliteter væk fra familien og venner, ved sygdom med Covid-19. Det gør det lettere at håndtere smitterisikoen og vi har hørt om enkelte tilfælde af mennesker der ikke måtte komme hjem igen

SULEOATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

til deres husstand, pga. frygt for smitterisiko. Det kan vi eliminere ved omfattende tests, og faciliteter som mennesker som er smittede, eller i karantæne kan leve i, hvor der er ordnede forhold.

Også fordi erfaringer fra andre epidemier kan tyde på, at sekundær smitte i nære relationer, kan give værre sygdomsforløb for dem der smittes af den første smittede. Hellere forebyggende end udbedrende. Således er der også overblik over, hvor mange der kan få behov for lægehjælp på et tidspunkt.

Og sidst for at undgå mange smittetilfælde, og ikke overbelaste vort sundhedssystem. Kan vi helt holde smitten ude af nogle steder i første og 2. omgang, er dette måske at foretrække.

> Strategisk samarbejde med omverdenen, herunder Rigsfællesskabet, Island og andre relevante lande som vi har nævnt her. Det kan give os mulighed for, at erfaringsudveksle, trække på information og viden fra andre lande, at sikre sig faglige fællesskaber på tværs, at vi bliver opmærksomme på eventuelle nye forskningsresultater, resultater fra forsøg på medicin og vacciner i verden, og dermed får bedre informationsflow ind i vort land.

Både for Epidemikommissionen og politisk hold, og andre myndigheder hvis dette er nødvendigt.

> Monitorering af, og hjælp til mistænkt smittede OG mennesker i karantæne hvis nødvendigt, under kontrollerede forhold.

2. Hvis den foreslåede strategi benyttes; er det så overhovedet nødvendigt med alle dele af den fremlagte pakke? Eller kan vi nøjes med enkelte dele af den? Eller finde på andre alternativer?

Det er bekymrende der ikke er klart specificerede eksempler på hvornår de dele af pakken der vedtages kan anvendes, og specifikation af klageinstans og kontrol med anvendelsen.

Vi skal i det hele taget passe meget, meget på, at vi ikke fraskriver os grundlæggende rettigheder, som forsamlingsfrihed, uden kontrolinstanser til at veje ind på afgørelserne hvis de tiltag som er nævnt her, benyttes. Uden muligheder for at klage, og få prøvet sine klager - uafhængigt. Uden mulighed for, at kontrollere om disse udelukkende bruges i sammenhæng med smitsom sygdom. Vi skal værne om vor frihed, og demokrati, og om individets ukrænkelige rettighed til at være sig selv, erhvervenes autonomi, armslængdeprincipper, og individets ret til at sige fra, hvis de ikke er til gene for andre, til skade for andre, eller tager andres ejendom osv. Det er hele det vort retssamfund er bygget på.

3. Tidspunktet for dennes udløb er den 31. december 2021. Det giver for os ingen mening. Det burde ikke være svært at genvurdere de eventuelt udvidede beføjelser hver måned, hvert kvartal, eller ved en nærmere defineret sæt regler, som afgør at vi er ude af krise, og hvornår vi er inde i den. Vi har lavet en samling i dag på en ny måde. Det må være muligt at gøre igen.

Vi bør genvurdere tidligere. Det kan f.eks. være ved ophør af smitteudbrud i byer. Ingen nye tilfælde i løbet af 14 dage eller 20, eller 30 dage. Det kan ikke stå alene, og er selvfølgelig afhængig af en teststrategi som ligner vort forslag.

Det er helt muligt at regulere tidsfristen ved ændringsforslag i dag, og dertil også at indsætte en ændring der muliggør at tage de særlige redskaber vi enes om, i brug igen ved første bekræftede tilfælde i 2. og 3. bølge, hvis dette er nødvendigt.

I forvejen har vi en række lovgivninger, som giver vidtrækkende beføjelser, f.eks. børneloven. Kan disse bruges i stedet for nogle af bestemmelserne?

Lad os se om vi kan arbejde os igennem dette; uden at inddrage for mange rettigheder og gøre til lov, at disse kan inddrages uden et sæt meget specifikke regler for, hvornår de må bruges.

Og hele spørgsmålet om, om vi står i en krise, er relevant.

**SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET**

Lad os se på, om vi kan gøre det på en anden måde, om vi kan afbøde beslutningerne for Epidemikommissionen og vor udøvende magt der skal arbejde med dette her, og for vor befolkning der ønsker beståelse af vort retssamfund, men med meget ansvarlig linje overfor sygdommen og beskyttelse mod denne, samtidig.

Det er klart, at netop den her linje rent juridisk, i forhold til, hvornår man er til fare for andre, lige præcis rammer et kildent punkt i et frit land med demokratiske rettigheder.

Men vi er nødt til at diskutere dette transparent, og gennemgribende, i stedet for at haste det igennem og vi foreslår derfor, at vi udvider denne samling med flere dage, hvis det er nødvendigt.

Alternativt foreslår vi fra Samarbejdspartiet også, at tænke uden for boksen selv, i stedet for at overtage lovgivning fra Danmark alene, og f.eks. iværksætte beredskab i domstolene som er 24-timers bemanded omkring dommerkendelser ved ønske om, at opløse fester, eller forsamlinger i butikker, og så lave lovgivningen derefter. Vi glæder os til at høre vore kollegaers tanker om dette.

Paragrafferne næsten hele vejen igennem kan være problematiske, og kræver fordybelse og grundig debat. Både inddragelse af ejendom og lokaler, ekspropriation, samt tvangsvaccinationer og tvangsindlæggelser af ellers psykisk velforvarede mennesker er dybt problematiske.

Hvilken oplysningspligt anses for rimelig i fht. smitsom sygdom, som nævnt i pgf. 21?

Det er nødt til at være reguleret stramt, ligesom der må antages at påhvile Naalakkersuisut et ansvar for, hvordan de håndterer disse oplysninger, og destruerer dem igen – og kun anvender dem i forbindelse med smitsom sygdom?

I fht. forbud mod,- og restriktioner for, adgang til offentlig transport, butikker osv.: Hvem skal håndhæve det? Det er meget, meget tunge byrder at lægge på skuldrene af butikspersonale, politi, buschauffører og dem der skal inddrage steder, eller tvangsindlægge mennesker. Hvordan er dette tænkt?

Der er ikke indbygget en sikring mod fejl ved udøvelse af disse meget vidtgående beføjelser for Naalakkersuisut og Epidemikommissionen, og ingen synlig plan for, hvorledes der sikres et minimum af input og informationsflow for Inatsisartut, der kan følge arbejdet tæt og regulere løbende, samt agere vagthunde og tage ansvar sammen med Naalakkersuisut.

Der mangler klarhed over hvilke foranstaltninger i Kriminalloven der kan tages i brug. Er det bøde? Er det fængsel?

Vi bevæger os over mod, at vi kan straffe folk for at være ulydige, uden mulighed for at anke, gennemse og arbejde med substansen hvis ikke vi bestemmer kollektivt her, at denne diskussion skal tages dybdegående, og vi er parate til at lave ændringer og indgå kompromis'er.

Med andre ord: At vi accepterer at denne dag kan blive lang, og at vi kan blive nødt til at inddrage flere dage til dette.

Det er bestemt ikke fordi vi ikke mener, at der skal være både en praktisk tilgang til problemet med Covid-19, og inddæmningen af denne. Ej heller fordi vi ikke har forståelse for, at sanktioner skal kunne tages i brug, og samarbejde er nødvendigt.

Vi vil gerne være smidige, transparente, og samarbejdende i alt væsentligt og er helt åbne for forslag og at støtte op. Vi efterlyser blot, at vi virkelig gennemdiskuterer dette lovkompleks, og ændrer på det. Sammen.

Benyt vor geografi klogt. Vi har mange små, isolerede samfund.

Bekymringen og rædselssceneriet er, at en lille bygd eller en lille by rammes af et udbrud af Covid, og vejret samtidig er dårligt. Derfor: Test, test, test af alle, i meget lang tid, med så gode typer tests som det er

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**

muligt. Japan, Singapore og Taiwan har haft held med at nedkæmpe smitteudbruddene, lad os kigge til dem også.

Vi savner alle vore kære og nære, og ønsker en hurtig og slagkraftig løsning for at håndtere denne pandemi for Grønland.

Vi ønsker dog også, at løsningerne samtidig er kloge, velovervejede - og ikke mindst: gennemarbejdede.

Vi er naturligvis bekymrede for denne sygdom som alle andre, og beder til, at der findes kur eller lindrende medicin til de værste symptomer, og gerne meget hurtigt vacciner.

I mellemtiden må vi anvende vor geografi, og hinandens input og idéer til vort fælles fordel her.

Vi skal håndtere Covid-19 situationen, så den ikke udvikler sig til en krise. Hverken menneskeligt, rettmæssigt eller økonomisk.

Med disse ord, indstiller vi nærværende til behandling i udvalgsarbejde hvor vi ønsker at alle partier repræsenteres, mellem 1. og 2. behandlingen.